

Finansutskottet

Statsrådets redogörelse om EU-politiken

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om EU-politiken (SRR 7/2020 rd): Ärendet har lämnats till finansutskottet för eventuellt utlåtande till stora utskottet. Tidsfrist: 31.5.2021.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Jussi Lindgren, statsrådets kansli
- understatssekreterare Leena Mörttinen, finansministeriet
- avdelningschef, överdirektör Pauli Kariniemi, finansministeriet
- direktionschef, överdirektör Lauri Kajanoja, Finlands Bank
- direktör, chefekonom Penna Urrila, Finlands näringsliv rf
- chef för internationella ärenden Maria Häggman, STTK rf
- chef för internationella ärenden Pekka Ristelä, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- verksamhetsledare Sonja Finér, Finnwatch rf
- verkställande direktör Risto Murto, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma
- doktorand Antti Ronkainen, Helsingfors universitet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Statsrådets redogörelse stakar ut Finlands EU-politik under de närmaste åren och utgår från regeringens programmens EU-politiska prioriteringar.

Enligt redogörelsen är Finlands mål ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart EU, som är världens mest konkurrenskraftiga och socialt mest inkluderande klimatneutrala ekonomi. Europeiska kommissionens strävan att göra EU till ett rättvist, välmående och klimat neutralt samhälle genom den gröna givningen (Green Deal) ligger väl i linje med Finlands mål. Finansiering som stöder den ekonomiska återhämtningen påskyndar för sin del omställningen till en ny fas där den euro-

Utlåtande FiUU 4/2021 rd

peiska ekonomiska utvecklingen och utvecklingen av konkurrenskraften knyts till grön tillväxt och digital ekonomi.

Finansutskottet konstaterar att redogörelsen är tämligen allmänt hållen och att Finlands ståndpunkter kommer att utarbetas senare i samband med statsrådets skrivelser till riksdagen. Utskottet behandlar redogörelsen ur sitt eget ansvarsområdes perspektiv och koncentrerar sig således på frågor som gäller den ekonomiska och monetära unionen, återhämtningsinstrumentet samt beskattning och egna medel.

En mer fungerande ekonomisk och monetär union

I en global miljö i förändring har en välfungerande ekonomisk och monetär union (EMU) en mycket viktig roll med tanke på EU:s gemensamma värderingar, kristalighet, politiska sammanhållning samt den övergripande säkerheten i EU och Finland.

Utskottet instämmer i redogörelsens linje att ansvaret för den ekonomiska politiken i den ekonomiska och monetära unionen vilar på medlemsstaterna själva. Det ligger dock i Finlands intresse att den ekonomiska och monetära unionen utvecklas aktivt, eftersom vår ekonomi är beroende av utrikeshandeln och annat internationellt ekonomiskt umgänge. Om ekonomin i euroområdet utvecklas gynnsamt och stabilt stöder den också den ekonomiska tillväxten, sysselsättningen och stabiliteten i det finansiella systemet i Finland.

Finanspolitiska regler. EU:s stabilitets- och tillväxtpakt har utformats för att minska risken för medlemsstaternas överskuldssättning och att på så sätt bland annat förebygga en urholkning av den monetära självständigheten. Välfungerande finanspolitiska regler stöder en ansvarsfull finanspolitik, de offentliga finansernas hållbarhet på lång sikt och målet att hålla nere kostnaderna för de offentliga skulderna. Å andra sidan kan finanspolitiska utmaningar och överskuldssättning i en eller flera medlemsstater medföra betydande negativa konsekvenser också för de övriga medlemmarna i den monetära unionen.

Utskottet ser det som viktigt att Finland aktivt arbetar för att reformera och förenkla det finanspolitiska regelverket, som blivit komplicerat. Allt större tonvikt bör läggas i synnerhet vid medlemsstaternas skuldållbarhet och vid obalanser i deras bytesbalans.

När den akuta fasen av coronakrisen är förbi är det nödvändigt att avgöra hur stabilitets- och tillväxtpakten och EU:s övriga finanspolitiska regler ska reformeras och hur efterlevnaden av dem ska säkerställas. Det är viktigt att regelverket för den ekonomiska politiken i fortsättningen ger möjlighet att bedriva en finanspolitik som är rätt dimensionerad i förhållande till konjunkturen. I exceptionella situationer måste reglerna också vara flexibla, men utifrån enhetliga kriterier som överenskommit på förhand.

En central roll i samordningen av medlemsstaternas ekonomiska politik innehas av den europeiska planeringsterminen, som också bör ta större hänsyn till sociala och miljömässiga mål. Utskottet betonar också beaktandet av den sociala dimensionen, som är en viktig prioritering i EU:s politik och som bör stärkas i synnerhet genom utveckling av minimilagstiftningen.

Utlåtande FiUU 4/2021 rd

Under utskottets sakkunnigutfrågning aktualiserades också den otillräckliga samordningen av finans- och penningpolitiken, liksom även ECB:s ökade monetära ansvar, vilket gör att euroländerna i allt högre grad är beroende av ECB:s stödåtgärder. Utskottet anser det således viktigt att man vid utformningen av Finlands EU-politiska linje i större utsträckning än tidigare fäster uppmärksamhet också vid det ömsesidiga beroendet mellan euroländerna och ECB.

Bankunionen och investeransvaret. Som ett led i utvecklingen av den ekonomiska och monetära unionen tar redogörelsen ställning till Europeiska bankunionen, som anses vara viktig för att främja integrationen av det finansiella systemet och förbättra stabiliteten i banksystemet.

Utskottet är nöjt med att man i redogörelsen fortsatt betonar betydelsen av ett brett och effektivt investeransvar vid fullbordandet av bankunionen. Investeransvaret måste utgöra den främsta finansieringskällan för krishanteringsåtgärderna, medan den gemensamma resolutionsfonden är det sista alternativet. Innan det solidariska ansvaret fördjupas är det viktigt att åtgärda bankernas nuvarande problem i olika länder och minska riskerna.

Enligt redogörelsen måste det vara möjligt att lösa överskuldssatta medlemsstaters och bankers problem utan några betydande negativa konsekvenser för EU:s finans- och kapitalmarknader. Ödesgemenskapen mellan stater och banker, inklusive bankernas exponering för risker i hemländerna, måste därför kunna minskas ytterligare. Inte heller får centralbankernas omfattande investeringar i statsobligationer hindra genomförandet av kontrollerade regleringar av skulder, och därför bör klausulerna om kollektivt agerande i fråga om statsobligationer stärkas ytterligare.

Angående *Europeiska stabilitetsmekanismen* (ESM) konstaterar redogörelsen att fördraget nyligen har reviderats och inte behöver öppnas inom den närmaste framtiden. Dock måste ESM:s utveckling och dess plats inom EMU utvärderas regelbundet.

Det tillfälliga återhämtningsinstrumentet och ett effektivt genomförande av det

Utskottet hänvisar till sitt betänkande om systemet för Europeiska unionens egna medel (FvUB 4/2021 rd – RP 260/2020 rd) och till de åtta uttalanden som riksdagen godkände i samband med det:

1. Riksdagen förutsätter att återhämtningsinstrumentet betraktas som en extraordinär engångslösning, arrangemanget inte blir ett prejudikat och Finland inte godkänner att motsvarande arrangemang upprepas eller blir permanent.

2. Riksdagen förutsätter att Finland främjar införandet av en gemensam europeisk skuldsaneringsmekanism med tillhörande regler och iakttagandet av no bail out-principen i grundfördraget. Finland förutsätter att varje medlemsstat ansvarar för sina egna skulder så att den riskpremie som bestäms på kreditmarknaden upprätthåller disciplinen i de offentliga finanserna och minskar riskerna.

3. Riksdagen förutsätter att Finland inte förbinder sig till åtgärder som omformar Europeiska unionen i riktning mot en asymmetrisk inkomstöverföringsunion. Finland förutsätter arrangemang där ansvaret och makten i fråga om upplåning och låneskötsel ligger i samma händer och inte skiljs åt så att följden blir moralisk risk och större risk för övers-

Utlåtande FiUU 4/2021 rd

kuldsättning. Finland godkänner inte arrangemang som försvagar medlemsstaternas incitament att sanera sina offentliga finanser och ökar finansierings- och makrostabilitetsriskerna i Europa.

4. Riksdagen förutsätter att Finland vid behandlingen av medlemsstaternas nationella återhämtningsplaner håller fast vid villkorlighet och sanering av de offentliga finanserna i fråga om alla medlemsländer, inte godkänner att medel beviljas utan trovärdiga strukturella reformer som sanerar de offentliga finanserna och förutsätter att ett villkor för utbetalning av medlen är att man förbinder sig att följa rättsstatsprincipen.

5. Riksdagen förutsätter att de medel som fås i enlighet med Finlands program för hållbar tillväxt effektivt sammanställs för ändamål som stöder både återhämtning och långsiktig tillväxt, i synnerhet för forskning och utveckling samt höjning av kompetensnivån.

6. Riksdagen förutsätter att Finland iakttar sina etablerade skattepolitiska ståndpunkter och inte godkänner överstatliga skatter som är skadliga för Finland.

7. Riksdagen förutsätter att utvecklandet av systemet för Europeiska unionens nya medel inte leder till att Finlands totala skattekvot stiger.

8. Riksdagen förutsätter att Finland påverkar EU:s finanspolitiska riktlinjer genom att bygga upp ett effektivt samarbete med medlemsstater som delar de mål som riksdagen ställt upp för EU:s finanspolitik.

I sitt betänkande behandlar utskottet återhämtningsinstrumentet på bred front och konstaterar att det inte är optimalt för Finland, men att godkännandet av det ändå är ett bättre alternativ än de risker som följer om paketet faller.

Utskottet konstaterar i enlighet med ovannämnda uttalanden att återhämtningsinstrumentet bör betraktas som en exceptionell lösning av engångsnatur; det får inte bli ett prejudikat. Finland bör därför inte godkänna en upprepning av motsvarande arrangemang och inte heller godkänna arrangemang som försvagar medlemsstaternas incitament att sanera sina offentliga finanser och ökar riskerna för den finansiella stabiliteten och makrostabiliteten i Europa.

Återhämtningsinstrumentet ger dock en god möjlighet att på lång sikt stödja den ekonomiska tillväxten, klimatpolitiken och utnyttjandet av digitaliseringen. För att dessa mål ska uppnås måste beslut på nationell nivå och EU-nivå effektivt rikta återhämtningsinstrumentets medel till de objekt som målen gäller. Det är också viktigt att rekommendationerna för planeringsterminen beaktas, att användningen av medlen är villkorlig och att rättsstatsprincipen iakttas.

Utskottet framhåller att de medel som fås i enlighet med Finlands program för hållbar tillväxt effektivt ska riktas till ändamål som stöder både återhämtning och långsiktig tillväxt, i synnerhet forskning och utveckling samt höjning av kompetensnivån.

Utlåtande FiUU 4/2021 rd

Rättvis beskattning och egna medel

Utskottet instämmer i det redogörelsen säger om rättvis, effektiv och hållbar beskattning. Utskottet anser det vara viktigt att Finland aktivt deltar i utvecklingen av beskattningen. Syftet med arbetet är att begränsa den urholkning av samfundsskatten som beror på aggressiv skatteplanering och skattekonkurrens mellan staterna. Målet är att skapa starka och breda skatteunderlag så att företagens vinster och andra inkomster beskattas en gång.

Finland bör främja det europeiska och internationella samarbetet för att säkerställa en global utveckling av företagsbeskattningen, så att reformerna inte försvagar EU:s eller Finlands konkurrenskraft. Finland bör stödja nationella och internationella lösningar som tryggar och stärker Finlands skatteunderlag på ett globalt hållbart sätt samt bidrar till rättvis konkurrens mellan företag genom att ingripa mot skadlig skatteflykt.

Beslut med kvalificerad majoritet kan undantagsvis övervägas i begränsad utsträckning för att bekämpa svart ekonomi, skadlig skattekonkurrens, skatteflykt och skattebedrägeri, exempelvis vid informationsutbyte mellan medlemsstaterna och annat administrativt samarbete. Förfarandebestämmelser på EU-nivå bidrar också till att minska de finländska företagens administrativa börda.

Utskottet betonar dock att en egentlig harmonisering av skattelagstiftningen fortfarande är en viktig faktor som påverkar medlemsstaternas budgetsuveränitet och att det fortfarande finns anledning att hålla fast vid ett enhälligt beslutsfattande. Därför måste enhällighet fortfarande krävas för beslut om eventuella nya egna unionsmedel.

Utskottet ser det som viktigt att Finland deltar aktivt i att utveckla systemet för egna medel. Eventuella nya egna medel ska främja till exempel klimatmålen och rättvis konkurrens genom att ingripa i skadlig skatteflykt. Samtidigt är det viktigt att säkerställa att man med eventuella nya egna medel kan minska den betalningsandel som föranleds av Finlands medlemsavgifter och återbetalningen av återhämtningsinstrumentet. Utskottet påpekar samtidigt att utvecklandet av systemet för Europeiska unionens nya medel inte får leda till att Finlands totala skattekvot stiger.

Slutligen noterar utskottet de händelser som inträffat sedan redogörelsen lämnades, vilket har lett till vissa luckor i redogörelsens riktlinjer. Förenta staternas regering har meddelat att den främjar en internationell miniminivå för samfundsskatt. Utskottet anser således att den skattepolitiska linje som ingår i EU-redogörelsen bör kompletteras och att Finland då bör ta ställning till en minimiskattesats utifrån landets intressen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottet föreslår

att stora utskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FiUU 4/2021 rd

Helsingfors 25.5.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johannes Koskinen sd
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Tarja Filatov sd
medlem Timo Heinonen saml
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Esko Kiviranta cent
medlem Jari Koskela saf
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Matias Marttinen saml
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Pia Viitanen sd
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Sari Essayah kd (delvis)
ersättare Mari Holopainen gröna
ersättare Juha Pylväs cent
ersättare Lulu Ranne saf
ersättare Janne Sankelo saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Mari Nuutila
utskottsråd Ilkka Lahti.

Utlåtande FiUU 4/2021 rd Avvikande mening 1 /saf

AVVIKANDE MENING 1 /saf

Motivering

Allmänt

Syftet med redogörelsen är att dra upp riktlinjerna för Finlands EU-politik under de närmaste åren. Redogörelsen utarbetas vanligen i början av valperioden och kan karakteriseras som en fördjupning av regeringsprogrammet i fråga om EU-politiken. Redogörelsen kan anses ha politisk betydelse, eftersom dess mål och villkor kan antas styra regeringen att handla i enlighet med dem.

Finland driver vind för våg i EU. Finland tvingas gång på gång ta ställning till brådskande och överraskande stödpaket och försök att skapa ett tätare EU. Det är ofta svårt inse hur viktiga besluten är när de fattas. Därför måste det finnas en på förhand diskuterad och antecknad standpunkt om de centrala principerna och målen.

Tyvärr svarar inte redogörelsen på dessa utmaningar. Redogörelsen innehåller många motstridiga mål eller villkor. Redogörelsen innehåller dessutom mål som tidigare regeringar har motarbetat eller som till och med den nuvarande regeringen har motarbetat.

Den kanske viktigaste iakttagelsen är att redogörelsen i sig inte innehåller några metoder för att motsätta sig, bekämpa eller avvisa åtgärder eller utvecklingstrender som Finland inte kan godkänna.

En mer fungerande ekonomisk och monetär union

De mål som nämns i redogörelsen är sinsemellan motstridiga. Å ena sidan betonas det att ansvaret för den ekonomiska politiken i den ekonomiska och monetära unionen vilar på medlemsstaterna själva, men å andra sidan medger man att skuldbördan och de finanspolitiska reglerna inte heller i överskuldsatta länder får komma i vägen för den nödvändiga återhämtningen. Det innebär i själva verket att solidariteten ökar, eftersom ett överskuldsatt land per definition inte får kredit till rimligt pris annat än om någon annan ställer upp säkerhet.

Regeringen har dessutom brutit mot den ovan nämnda principen om landspecifikt ansvar bland annat i samband med återhämtningspaketet, vilket understryker hur ihållig redogörelsen är. Dessutom har regeringen genom ”politisk helhetsbedömning” godkänt att fördjupandet av bankunionen påskyndas i fråga om utbetalningen av medel ur resolutionsfonden. Enligt den tidigare formuleringen understödde regeringen inte påskyndandet förrän bankerna i de olika länderna hade nått ungefär samma nivå.

Revideringen av de finanspolitiska reglerna

Det är allmänt accepterat att EU:s nuvarande finanspolitiska regler är föråldrade och delvis rentav bara en samling döda bokstäver. I samband med eurokrisen skapades som en fortsättning på Maastricht-villkoren nya budgetdisciplinregler som är så svåröverskådliga och oändamålsenliga

Utlåtande FiUU 4/2021 rd Avvikande mening 1 /saf

och som i stor utsträckning inte efterlevs; allt detta har skapat ett behov av att reformera regelverket.

De centrala målen bör, som redogörelsen säger, vara att no bailout-principen och det nationella budgetansvarets betydelse respekteras. Redogörelsen anser dock samtidigt att det är viktigt att EU-länderna i alla situationer har möjlighet att stimulera ekonomin. När det gäller överskuldssatta länder innebär detta automatiskt att andra länder antingen betalar de överskuldssatta ländernas utgifter direkt eller implicit garanterar dessa länders skulder. Denna betalning eller borgen kan ske antingen genom ad hoc-mekanismer av engångsnatur, som likväl kan ställas upp upprepade gånger, eller genom permanenta stödsystem.

Såsom det konstateras i sakkunnigyttrandena medför så kallade extraordinära penningpolitiska åtgärder, det vill säga värdepappersköp i centralbankens balansräkning, i själva verket stora borgensansvar mellan euroländerna. När den monetära unionen bildades och särskilt när ECB genomförde balansräkningstransaktioner under eurokrisen påstods det inför riksdagen att Eurosystemets fordringar är riskfria. Också denna gång är man sparsamma när det gäller lägesbilden och påföljderna.

No bailout, det nationella budgetansvaret och möjligheten till stimulans bör säkerställas i alla situationer. Det enda sättet att göra det skulle vara att kräva att skuldupptagningskapaciteten inte utnyttjas. När det gäller överskuldssatta länder är det enda sättet att göra det att avskriva skulderna. Å andra sidan skulle hotet om skuldavskrivning leda till att investerarna kräver ett risktillägg i räntevkastningen på skuldebrev från länder som betraktas som överskuldssatta, vilket skulle innebära att räntorna stiger. I praktiken håller euroområdet alltså på att hamna antingen i en situation med skuldavskrivningar, marknadsstörningar och högre finansiella kostnader, eller i en djupare solidaritet med ytterligare transfereringar mellan länderna.

Utöver reformen av EU:s ekonomiskpolitiska regler pågår också en revidering av ECB:s penningpolitiska principer och regler. Dessa två delområden kommer att ha betydligt större konsekvenser för Finlands ekonomi och för villkorligheten, beloppet och kvaliteten på Finlands explicita och implicita borgensansvar än vårt nationella beslutsfattande. Därför skulle det ha varit önskvärt att dessa frågor hade lyfts fram noggrannare redan i denna redogörelse. Traditionellt anses penningpolitiken falla utanför politikernas mandat, men på grund av den fiskala dominansen har gränsen mellan penningpolitik och budgetpolitik suddats ut. Därför kan man motivera att bedömningen och kommentarerna om revideringen av ECB:s regelverk numera i allt högre grad också ankommer på riksdagen.

Är återhämtningsinstrumentet av engångskaraktär?

Regeringen anser att återhämtningsinstrumentet är exceptionellt, tillfälligt, noggrant avgränsat och av engångskaraktär, och i redogörelsen föreslås det att paketet, eftersom det är en följd av coronapandemin, inte i någon större utsträckning skulle öka den moraliska risken. Det är inte exceptionellt att andan i EU-fördragen kringgås, liksom inte heller att EU-länderna tillsammans direkt eller indirekt övertar ansvaret för andra länders skulder eller direkta utgifter för ett gemensamt krisinstrument. Dessutom är varje kris annorlunda, vilket innebär att varje stödordning alltid kan betecknas som exceptionell.

Utlåtande FiUU 4/2021 rd Avvikande mening 1 /saf

Återhämtningsinstrumentet är inte heller särskilt tillfälligt, eftersom det i fråga om återbetalningar fram till gäller 2058, alltså i 37 år. Det är möjligt att paketet kommer att få en längre löptid, för att undvika återbetalning. När man väl erövrat ett brohuvud i form av en budget med underskott, en gemensam skuld och en mekanism för inkomstöverföring är det sannolikt att en liknande mekanism kommer att användas i nästa kris.

Instrumentet är inte särskilt noggrant avgränsat. Det faktum att det också i en situation med en avstående borgensman finns ett teoretiskt landspecifikt maximibelopp för ansvaret är en klen tröst, om det beloppet är mycket högt. Likaså är det skäl att beakta att paketet ytterst finansieras genom att medlemsländerna skuldsätter sig, varvid skuldgraden i de sedan tidigare skuldsatta länderna kommer att stiga på ett svåröversägbart sätt. Det medför också risker för nettopartnerländerna, som i slutändan betalar de kommande paketen.

Instrumentet är endast enligt en snäv tolkning av engångskaraktär. Det solidariska ansvaret och ECB:s penningpolitik, och därmed de överskuldsatta euroländernas kontinuerliga behov av transfereringar och skuldlättnader garanterar i praktiken att nya paket kommer att läggas fram även i fortsättningen. Det bästa, eller i själva verket det enda, sättet att förhindra nya paket är att ibland, åtminstone en gång, tacka nej till det föreslagna paketet. Då Finland saknar egen vilja och förhandlingskraft måste slutsatsen ur sannfinländarnas synvinkel bli att EU-ärendena ytterst är utrikespolitiska frågor, särskilt i ärenden som faller inom finansutskottets ansvar.

Det är anmärkningsvärt att återhämtningsinstrumentet trots den höga nettoavgiften inte nämnvärt stimulerar Finlands ekonomi eller export. Paketet har i stället motiverats med existentiella hotbilder, som att Finlands EU-medlemskap eller anseende äventyras eller att andra länder riskerar kollapsa. Stora och snabbt upprepade inkomstöverföringar har snedvridande effekter på konkurrensen, vilket innebär att paketet till och med kan vara skadligt för Finland, utöver nettoavgiften. Detta problem behandlas inte alls i redogörelsen.

Regeringens påstående om en försumbar moralisk risk är också märkligt. Genom återhämtningspaketet räddas uttryckligen överskuldsatta länder genom lånegarantier och penningdonationer. I stället för coronan skulle dessa överskuldsatta länder ha kunnat drabbas av vilken annan asymmetrisk chock som helst och situationen skulle ha varit densamma.

Rättvis beskattning och egna medel

Redogörelsen förhåller sig till utvecklandet av EU:s nya egna medel som en uppgift som Finland måste delta i och ser det som ett sätt att bland annat bekämpa aggressiv skatteplanering och stävja klimatförändringen. Utifrån sakkunnigyttrandena är det klart att det kommer att bli svårt att planera nya egna medel, och det finns en betydande risk för att resultatet inte kommer att vara tillfredsställande för Finland. Samtidigt kan trycket från EU-håll på att Finland ska godkänna en till och med otillfredsställande skatt vara hårt. Det samma gäller på inrikespolitisk nivå, om alternativet till den nya skatten är en kraftig höjning av EU-medlemsavgiften.

Även om slopandet av kravet på enhällighet kan underlätta beslutsfattandet och minska behovet av dyra kompromisser, bör Finland som litet land inte frivilligt avstå från sin vetorätt och sin politiska makt. Finland måste bara lära sig att utöva sin makt.

Utlåtande FiUU 4/2021 rd Avvikande mening 1 /saf

Våra faktiska påverkansmöjligheter och allianser

Efter att Tyskland och Frankrike allierat sig kan vi trots den sparsamma fyran inte värja oss mot åtgärder som fördjupar integrationen. Vid utformningen av återhämtningspaketet vann Frankrikes och Tysklands ursprungliga förslag om att kombinera lån och donationer över den sparsamma fyrans modell med kortfristiga lån.

Vi måste acceptera fakta och erkänna att Finland inte längre har beslutanderätt eller inflytande, och vi måste besluta när och hur den beslutanderätten ska återtas.

Finland borde staka ut sin egen linje och avvisa den nuvarande anpassningen till de stora ländernas planer. Finland bör identifiera de EU-länder som vi kan alliera oss med. Flera sakkunniga lyfte fram denna fråga, samtidigt som de påminde om att nya återhämtningspaket eller permanenta versioner av dem mycket snart kan bli aktuella. Av kravet på två tredjedelars majoritet kan man dra slutsatsen att åsiktsbildningen och diskussionen med oppositionen över partigränserna bör inledas omedelbart, liksom också bildandet av allianser med andra EU-länder.

Den gröna omställningen

Det finns tecken på att EU, som i allt högre grad koncentrerar sig på att bekämpa klimatförändringen, kan börja betrakta skogarna i Finland som gemensam egendom och kolsänkor. Finland får inte överlåta beslutanderätten över vår nationella egendom till utomstående. I redogörelsen tangerar man försiktigt denna fråga, men detta bör vara en tydlig tröskelfråga.

Sannfinländarnas konkreta förslag

- 1) Regeringen måste omedelbart ta konkret ställning till revideringen av ECB:s penningpolitiska regler och EU:s ekonomiskpolitiska regler.
- 2) På grund av dessa besluts långtgående och betydelsefulla karaktär måste regeringen när den utformar Finlands ståndpunkt också konsultera oppositionen och bereda sig på att godkännandet av den förutsätter två tredjedelars majoritet.
- 3) Finlands ansvarsförbindelser inom EU får inte längre utökas, utan de måste målmedvetet minskas.
- 4) Inkomstöverföringarna på EU-nivå får inte längre utökas, utan de måste målmedvetet minskas.
- 5) Regeringen ska bereda ett åtgärdsprogram för den händelse att EMU upplöses och Finland träder ut ur EMU. Att det finns ett program innebär inte ett politiskt beslut om dess genomförande, men det är en förnuftig förberedande åtgärd.
- 6) Finland bör främja skapandet av ett skuldsaneringsystem för EU-ländernas statsskulder.

Utlåtande FiUU 4/2021 rd
Avvikande mening 1 /saf

7) När det gäller tidigare och befintliga stödordningar, vare sig de är penningbidrag, räntesubventioner, lån eller garantier, måste man alltid betona och kräva villkorlighet och åtgärder och reformer från mottagarländernas sida för att minimera eventuella förluster och senare stödbehov.

8) I synnerhet denna villkorlighet innebär att varje EMU-land måste minska sitt låneberoende och dessutom bevara sin låntagningsförmåga, bland annat genom att målmedvetet sänka skuldsättningsgraden till en hållbar nivå.

9) Användningen av EU:s budgetmedel för att lösa de problem som EMU orsakar i medlemsländerna bör inte godkännas. Endast budgetanpassning på nationell nivå kan betraktas som acceptabel, annars skulle EU med tiden bli en transfereringsunion.

10) De landspecifika kapitalkraven för statsobligationer måste ökas med små steg så att de landspecifika riskfaktorerna återspeglas i låneprissättningen.

11) Det är nödvändigt att införa en regleringsmekanism som stegvis ökar kapitalkraven för riskkoncentrationer av statsobligationer i syfte att diversifiera alltför stort innehav av obligationer utfärdade av bankernas hemländer.

12) Regeringen måste göra en riskanalys av vilka konsekvenser ECB:s och de deltagande centralbankernas innehav och verksamhet har för Finland.

13) Finland ska inte främja skapandet av en gemensam insättningsgaranti, och Finland ska inte ansluta sig till en sådan garanti.

Avvikande mening

Vi föreslår

att stora utskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 25.5.2021

Ville Vähämäki saf

Jari Koskela saf

Sami Savio saf

Lulu Ranne saf

Utlåtande FiUU 4/2021 rd Avvikande mening 2 /saml

Avvikande mening 2 /saml

Motivering

Europeiska unionen är Finlands viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska referensram, och medlemskapet i unionen ökar Finlands säkerhet. Samlingspartiets politiska mål är en enhetlig och trovärdig union som arbetar för medborgarnas bästa utifrån liberala demokratiska värderingar. EU:s medlemsländer och medborgare måste kunna uppleva att EU ger mervärde och tryggar stabiliteten och välfärden i Europa. EU måste utvecklas i en mer demokratisk och transparent riktning.

Vi måste föra en beslutsam politik för att åter nå en positiv utveckling inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet: skuldsättningen måste hejdas och de gemensamma reglerna respekteras. Samlingspartiet understöder en utvidgning av EU till de länder som uppfyller kriterierna. Den ekonomiska integrationen och den allt enhetligare ekonomiska politiken är utvecklingstrender som är avgörande för EU:s framtid. I redogörelsen förblir riktlinjerna för utvecklandet av den monetära unionen svaga i förhållande till deras betydelse.

Finland måste genom tydliga krav kunna påverka utvecklingen av en ansvarsfull och generationsöverskridande hållbar ekonomisk politik. De centrala principerna godkändes som en del av Finlands EU-politik med över två tredjedelars majoritet i riksdagen i samband med godkännandet av beslutet om egna medel (RP 260/2020 rd — FvUB 4/2021 rd). De riktlinjer för utvecklande av unionens ekonomiska politik som med stor majoritet godkänts av Finlands högsta statsorgan kompletterar bristerna i redogörelsen, varför det inte finns någon grund för att tydligt skriva in riktlinjerna i redogörelsen.

Mot en hållbar valutaunion

Samlingspartiets riksdagsgrupp anser att Finland måste förbinda sig att inrätta en gemensam europeisk skuldsaneringsmekanism och avveckla hindren för no bailout-principen och marknadsdisciplinen. Finland måste kräva en återgång till marknadsdisciplin och att varje medlemslands ansvarar för sina egna skulder. En fungerande valutaunion förutsätter en mekanism för inkomstöverföring och riskutjämning på unionsnivå, och vid sidan av detta en stark marknadsdisciplin på medlemsstatsnivå. Vårt mål är en valutaunion där principen om marknadsdisciplin (no bailout) kan återupprättas. Då ansvarar varje medlemsstat själv för sina skulder utan att behöva förlita sig på centralbankens omfattande program för värdepappersköp. Återställandet av marknadsdisciplinen förutsätter att medlemsländernas skulder är på en hållbar nivå.

I redogörelsen nämns att det inte finns något behov av att reformera Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM), eftersom fördraget nyligen har förnyats. Skrivningen är otillräcklig och beaktar inte den senaste tidens utveckling. Skuldsaneringsmekanismen bör byggas uttryckligen på basis av Europeiska stabilitetsmekanismen. Dess funktion bör kopplas till iakttagandet av reglerna om statens skuldsättning. Skuldsaneringsmekanismen är en förutsättning för att marknadsdisciplin ska kunna genomföras.

Utlåtande FiUU 4/2021 rd Avvikande mening 2 /saml

Samlingspartiets riksdagsgrupp anser att ESM bör utvecklas i riktning mot en europeisk valutafond. ESM:s verksamhet ska vara direkt åtskild från de åtgärder som hänför sig till coronakrisen. Mekanismen bör också i fortsättningen utgöra en strikt villkorlig krisfond som medlemsländerna anlitar som en sista utväg. Samtidigt bör den rättsliga grunden för ESM tas in i Europeiska unionens fördrag. Tills vidare fungerar ESM genom ett mellanstatligt avtal. Europeiska valutafonden skulle i framtiden vara en aktör jämförbar med Internationella valutafonden (IMF). Den skulle göra en oberoende bedömning av skuldåtligheten hos den medlemsstat som ansöker om stöd, och den skulle utifrån klara kriterier övervaka genomförandet av rekonstruktionen och det ekonomiska program som fogas till den.

Euron behöver strikta, enklare regler och en välfungerande finansmarknad. Negativa räntor och centralbankens omfattande köpprogram är ett tecken på en osund utveckling som endast kan motverkas genom sanering av unionens institutionella bas. Bankunionen bör genomföras helt, och vi behöver en kapitalmarknadsunion så fort som möjligt. Utan omfattande strukturella reformer skulle Eurosystemet kunna hamna i kris trots den exempellöst slappa centralbankspolitiken — eller på grund av den.

Ut ur coronakrisen genom strikta villkor och mot ett ekonomiskt hållbarare Europa

Samlingspartiet anser att EU-finansieringen ska vara starkt villkorlig och instrumenten noggrant avgränsade. Finansieringen måste förutsätta att mottagaren moderniserar de ekonomiska strukturerna, gör hållbara investeringar och stärker konkurrenskraften. Mottagaren måste också respektera rättsstatsprincipen. När Finland godkänner medlemsstaternas nationella återhämtningsplaner måste vi hålla fast vid villkorligheten för alla medlemsländer, och Finland får inte godkänna att medel beviljas utan trovärdiga strukturella reformer som sanerar de offentliga finanserna. Finland bör kategoriskt förkasta återhämtningsplanerna i medlemsstater som inte strikt har förbundit sig till att följa rättsstatsprincipen. Den ekonomiska politiken får inte gå stick i stäv med de grundläggande principerna för det västerländska civiliserade samhället.

Finland ska inte förbinda sig till utvecklingen av en permanent asymmetrisk transfereringsunion. Finland bör främja en institutionell referensram som fastställer hur det finanspolitiska ansvaret och makten ska fördelas mellan medlemsstaterna och unionen. Asymmetrin i ansvar och fördelar kan skapa ett problem med herrelösa pengar, försämra medlemsstaternas incitament att sanera de offentliga finanserna och därigenom öka finansierings- och makrostabilitetsriskerna i hela unionen. I redogörelsen måste det tydligt fastställas att Finland i framtiden kommer att ställa sig utanför arrangemang som motsvarar återhämtningsinstrumentet.

Strävan att öka EU:s egna medel är motiverad, eftersom en hållbarare finansieringsbas för EU skulle minska trycket på att öka medlemsstaternas medlemsavgifter. Ökningen av de egna medlen måste dock göras på ett sätt som inte i oproportionerlig grad skadar EU:s konkurrenskraft jämfört med andra stora världsekonomier. Systemet med unionens nya egna medel får inte höja Finlands totala skattesats. Redogörelsen bör bekräfta den skattepolitiska ståndpunkt som Finland hittills intagit, det vill säga att Finland motsätter sig övernationella skatter som är skadliga för landet. Finland kan inte godkänna arrangemang som försvagar finländska företags konkurrenskraft och fördelar skatteinkomsterna mellan medlemsländerna på ett sätt som är ofördelaktigt för Finland.

Utlåtande FiUU 4/2021 rd
Avvikande mening 2 /saml

Finland får inte godkänna att medlemsstaternas beskattningsrätt överförs till unionsnivå. Vid utvecklingen av EU:s inkomster ska man hålla sig endast till avgifter som uttryckligen lämpar sig för reglering på övernationell nivå så att de behandlar medlemsländerna samt deras medborgare och företag jämlikt. Till exempel bör man förhålla sig restriktivt till att utvidga samfundsskattebasen under förevändningen att det motverkar skatteflykt.

Noggrant avgränsade och riktade kriterier

Samlingspartiets riksdagsgrupp anser att coronastimulansen måste koncentreras till de regioner och sektorer som lider mest av coronakrisen. Detta bör också återspeglas i kriterierna för fördelning av återhämtningspengar. Återställningsfondens medel kan inte användas för att reparera tidigare uppkomna strukturella skador, utan de måste begränsas till de sociala och ekonomiska skador som coronakrisen orsakar.

Sammanfattningsvis betonar Samlingspartiets riksdagsgrupp att lösningarna på EU-nivå bör uppmuntra medlemsländerna till strukturella reformer och ökad konkurrenskraft. I Finlands program för hållbar tillväxt koncentreras de medel som tilldelas Finland utifrån experternas rekommendationer till verkningsfulla forsknings- och utvecklingspaket samt till höjning av kunskapsnivån, vilket stöder tillväxten på lång sikt. Redogörelsen borde klargöra att Finland återigen siktar till att påverka EU:s finanspolitiska riktlinjer genom att bygga upp ett effektivt samarbete med medlemsstater som delar de mål som riksdagen ställt upp för EU:s finanspolitik.

Avvikande mening

Vi föreslår

att stora utskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 25.5.2021

Timo Heinonen saml
Matias Marttinen saml
Sari Sarkomaa saml
Janne Sankelo saml

Utlåtande FiUU 4/2021 rd Avvikande mening 3 /kd

AVVIKANDE MENING 3 /kd

Motivering

Kristdemokraterna vill utveckla EU som ett samarbetsorgan för självständiga stater som genom en fungerande inre marknad främjar sysselsättningen och välfärden samt tillför ett mervärde till den nationella politiken. Finland bör i sin EU-politik starkare betona medlemsländernas eget ansvar för sin ekonomiska politik och finanspolitik. Det räcker inte att denna linje konstateras i redogörelsen, utan den måste också synas i praktiken. EU:s återhämtningsmekanism, som godkänts av Marins regering, fjärrar bara medlemsländerna från en sund ekonomi och leder allt längre bort från en linje som respekterar unionsfördragen. Genomförandet av en hållbar ekonomisk politik får inte läggas ut på EU, utan medlemsländerna måste vidta nationella åtgärder för att säkerställa att det finns handlingsutrymme under krisåren. I redogörelsen uttrycks dock stöd för reformen av det finanspolitiska regelverket utan att det närmare anges vad Finland vill i det avseendet. Vi anser det inte nödvändigt att ändra grundfördragen, utan EU måste utvecklas i enlighet med det nuvarande ramverket.

EU:s återhämtningsinstrument binder de finländska skattebetalarna till högre medlemsavgifter och till en solidarisk skuld som varar i årtionden. Kristdemokraterna föreslog att förslaget skulle förkastas och att budgetramen och återhämtningsinstrumentet skulle hållas isär. Det strider mot de grundläggande principerna att binda medlemsstaterna till en gemensam skuld. Finlands betalningsbörda ökar ytterligare genom beslutet, vilket hotar vår ekonomiska bärkraft. Att öppna upp för skuldsättning leder sannolikt till att man vill öka den EU-skuldsättning som nu konstaterats vara en engångsföreteelse. Det höjer också trycket på att hitta nya källor till unionens egna medel för att betala tillbaka den gemensamma skulden. Utöver den plastskatt som nu genomförs planerar kommissionen bland annat skatter som drabbar finländska företag och finländskt kapital. Utöver det nationella skattesystemet kommer det då till ett nytt övernationellt skatteskick vars konsekvenser inte bedömts. Kristdemokraterna anser att skattepolitiken i princip hör till den nationella suveräniteten. Kristdemokraterna stöder inte tillämpning av majoritetsbeslut i skattesamarbetet, utan enhällighetskravet bör bibehållas i EU:s skattepolitik.

Dessutom är återhämtningsinstrumentet ogynnsamt ur ekonomisk synvinkel: åtskilliga ekonomiska experter har konstaterat att det inte har några betydande direkta konsekvenser för vår export. Det kommer konjunkturpolitiskt för sent, orsakar överhettning i små samhällsekonomier, snedvrider konkurrensen till förmån för andra EU-länder och försvagar Finlands relativa konkurrensställning.

En fungerande ekonomisk och monetär union förutsätter att gemensamma regler följs, att den ekonomiska utvecklingen grundar sig på varje regions egna ansträngningar och att marknadsdisciplin iakttas. Valutaunionen har förutsättningar att fungera hållbart endast om medlemsländerna återgår till att följa stabilitets- och tillväxtpakten. Vid utvecklandet av EMU är det nödvändigt att återupprätta marknadsdisciplinen. Stabilitetsmekanismen ESM bör bibehållas som ett arrangemang mellan medlemsstaterna, och dess centrala beslutsfattande bör även i fortsättningen basera sig på enhällighet.

Utlåtande FiUU 4/2021 rd Avvikande mening 3 /kd

Marins regering har utöver återhämtningsinstrumentet främjat andra solidariska projekt och gett grönt ljus för ett tidigarelagt införande av den gemensamma krismekanismen. Kristdemokraterna ser en risk för att vi som bankkunder blir tvungna att betala när sydeuropeiska banker faller. Riskerna inom banksektorn i de stater som ingår i bankunionen varierar fortfarande mycket. Många medlemsländer har också problem med ineffektivitet och överkapacitet inom banksektorn, och därför kommer banker att köras ned under de närmaste åren. Dessutom har coronapandemin fört med sig en exceptionellt stor osäkerhet, vars följder inte har utretts tillräckligt. I den globala ekonomin finns det för närvarande betydande risker som snabbt kan återspeglas i banksektorns stabilitet, och därför är tidpunkten för att främja ett tidigarelagt införande den sämsta möjliga.

Ett villkor för riskdelning måste vara att riskerna reduceras tillräckligt mycket. Man måste först köra ned och slå samman banker som inte är livsdugliga. Likaså måste man se till att bankerna har samma ekonomiska utgångsläge innan de får ett gemensamt insättningsgaranti. Fullbordandet av bankunionen får inte ske till vilket pris som helst.

Det bör noteras att även om statsrådet i sin egen utredning konstaterar att riskminskningen inte har framskridit märkbart, godkände regeringen dock på basis av en politisk helhetsbedömning tidigarelagt införande av säkerhetsmekanismen och ändring av stabilitetsavgiftsavtalet och förordade de förfaranden för undertecknande och ratificering som hänför sig till dem samt behövliga ändringar av de lagar och anvisningar som anknyter till ESM.

Enligt en bedömning är nettoeffekten av ändringen av statsfördraget negativ för den finländska banksektorn, om de finländska bankernas bedöms ha en betydligt bättre ekonomisk ställning än de andra bankerna i euroområdet. De extra stabilitetsavgifter som tas ut till förmån för banksektorn i andra länder kan uppgå till flera miljarder euro.

I den tidigare behandlingen av ärendet ansåg grundlagsutskottet att det med tanke på avtalets helhet och dess konstitutionella bedömning inte är utan betydelse att avtalet innehåller ett arrangemang med en övergångsperiod. Grundlagsutskottet har upprepade gånger framfört att Finlands budgetsuveränitet bör skyddas så effektivt som möjligt och att det bör ses till att Finlands ansvar för arrangemangen inte ökar på grund av särdragen hos de uppenbarligen komplicerade arrangemangen.

I en tilläggsutredning som utskottet begärde av finansministeriet begärt under den tidigare behandlingen av ärendet konstateras det att om diskussioner om överföring av EFSF-stöden skulle inledas, skulle man samtidigt bedöma olika genomförandealternativ och deras konsekvenser för säkerhetsarrangemanget för Finlands Greklandslån. Om överföringen skulle genomföras, skulle giltighetstiden för säkerhetsarrangemanget förutsätta omförhandling av de avtal om arrangemanget som ingåtts med de grekiska bankerna. Även om de ändringar som gäller Finlands exponeringar begränsas av avtalsbestämmelsens bestämmelser om ansvarsbegränsning och minskning av tilläggskapitalandelen i och med återbetalningen av EFSF-lånen, är det klandervärt att konsekvenserna för Finlands säkerhetsarrangemang inte utreddes på förhand.

Under coronakrisen har det dessutom skapats exceptionella ekonomiska instrument, såsom SURE-mekanismen för att minska arbetslöshetsrisken. SURE borde ha förkastats, eftersom det är ett arrangemang som hör till den nationella kompetensen.

Utlåtande FiUU 4/2021 rd
Avvikande mening 3 /kd

Kristdemokraterna fäster uppmärksamheten vid att borgensförbindelserna inom den offentliga sektorn i Finland ligger på en hög nivå i internationellt perspektiv. Borgensförbindelserna inom Finlands offentliga finanser var i förhållande till totalproduktionen de högsta bland EU-länderna (Eurostat 2018). I detta sammanhang beaktas dock inte de ökande EU-åtagandena. Grundlagsutskottet (GrUU 14/2021 rd — RP 260/2020 rd) instämmer bara delvis i propositionens motivering till lagstiftningsordning. Där står det att i och med beslutet ökar Finlands ansvar inte på ett sätt som kan äventyra finska statens möjligheter att fullgöra sina skyldigheter enligt grundlagen.

Kristdemokraterna fäster också uppmärksamhet vid att man under den europeiska planeringsterminen inte har lyckats samordna och styra medlemsländernas ekonomiska politik på önskat sätt. Medlemsländerna kan välja de rekommendationer som passar dem bäst, medan reformer som borde stå högt i prioritetsordning inte genomförs. Utöver att kommissionen bör fästa uppmärksamhet vid antalet rekommendationer och göra sina prioriteringar utifrån det, måste det ses till att styrningen inte är asymmetrisk mellan medlemsländerna.

I EU-redogörelsen bör man också beakta den nationella EU-debatten i andra länder. Finlands regering har motiverat godkännandet av EU:s återhämtningsinstrument med dess extraordinära karaktär och engångsnatur, men de främsta EU-ledarna har tolkat instrumentet som att det möjliggör nya skuldmekanismer. Om man i Finland inte beaktar den diskussion som förs i andra länder, förlorar vår politik sin förutsägbarhet och verkningsfullhet.

Avvikande mening

Jag föreslår

att stora utskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 25.5.2021

Sari Essayah kd